

Banghay Aralin sa Filipino 5

Katutubong Dumagat Remuntado sa Rizal

Unang Markahan Panood

Ikalawang Linggo

Araw 1

I. Layunin

Nasasagot ang mga tanong tungkol sa napanood **F5PD-Ib-10**

Pangkatutubong Layunin: *Nasasagot ang mga tanong ukol sa pangkatutubong pabula na napanood*

II. Paksang Aralin

- A. Paksa: Pagsagot ng mga tanong tungkol sa napanood
- B. Saggunian: K to 12 Gabay Pangkurikulum F5PD-Ib-10;
Video clips ("*Ang Maderag na Inahen*")
- C. Kagamitan: Tsart, video clips – kuwento, larawan
- D. Pagpapahalaga: Pagkamasunurin

III. A. Panimulang Gawain

1. Balik-Aral
Ano ang tawag sa kuwentong hayop?
Magbigay ng halimbawa ng pabula.
2. Pagganyak
Naranasan niyo na bang magkaingin?
Ipakita ang larawan ng mga taong nagkakaingin.

B. Panlinang na Gawain

1. Pagganyak na Tanong
Ano kaya ang nangyari sa kaibigan ng Mapulang Manok?
2. Gawain
Mga Pamantayan sa Panood ng Kuwento:
 1. Makinig ng mabuti.
 2. Unawain ang pinood.
 3. Itala ang mahahalagang detalya.
 4. Iwasan ang pakikipagdaldalan.
(Pagpapanood ng kuwentong "*Ang Maderag na Inahen*".)
3. Pagtatalakay
Mga Tanong:
 1. Ano ang pamagat ng kuwento?
 2. Sino – sino ang mga tauhan sa kuwento?
 3. Sino ang mapulang Inahin?
 4. Ilarawan ang mga kaibigan ng Mapulang Inahin.
 5. Anong nangyari sa unang pagyaya ng Mapulang Inahin sa kanyang mga kaibigan?
 6. Paano mo nasasagot ang mga tanong ukol sa napanood na kwento?

b. Pagsusuri

Nasasagot ang mga katanungan ukol sa napanood batay sa mga pangyayari sa kuwento.

Alamin Natin

Ano ang pabula?

Ano ang araw – araw na gawain ng Mapulang Inahin?

Paano ginagawa ang pang – araw – araw na gawain?

c. Pagsasanay

Panuto: Manonood muli kayo ng isang video clips ang “ Tanay Hane Festival 2015 “. Sagutin ang mga tanong gamit ang paparol na pagkukuwento.

Gawain 1

Paparol na Pagkukuwento

Sino ang mga tauhan sa kuwento?

Kailang ito Ipinagdiriwang sa Bayan ng Tanay?

Saan ang pangyayari ng kuwento?

Ano ang kahalagahan nito sa mamamayan ng Tanay?

Bakit isinasagawa ang Tanay Hane Festival?

Gawain 2

Panuto : Sagutan ang sumusunod na tanong na nasa dayagram . Isulat ang sagot sa tapat ng tanong.

Ano ang masasabi ninyo sa Tanay Hane Festival?

Nasubukan mo na bang sumali ng Festival sa isang lugar?

Ano ang naidudulot nito sa isang lugar ?

5. Paglalahat

Paano mo masasagot ang mga tanong sa napanood na kuwento?

Nasasagot ang mga katanungan ukol sa napanood batay sa mga pangyayari sa kuwento

6. Karagdagang Gawain

Pananoorin ninyo ang isang patalastas at sagutan ang sumusunod na tanong.
“Patalastas ng isang sikat na gatas.”

1. Ano ang patalastas ?
2. Tungkol saan ang patalastas?
2. Ano ang mensahe ng patalastas ?
3. Bakit kaya mga sikat na artista ang nag-iendorso ng patalastas?
4. Sa palagay mo dapat bang tangkilikin ang patalastan na napanood ninyo ? Bakit ?
5. Paano mo nasagot ang mga tanong tungkol sa patalastas ?

IV. Pagtatataya

Punan ang mga puwang ng wastong salita. Ipanood “Ang Batang Ayaw ng Gulay at Prutas”.

Si Nanay _____ ay nagpapakahirap sa pagpapakain kay Kaloy ng gulay at prutas. Dahil sa ayaw niya kumain ng inihahain ng ina, _____ niya ang pagkain o di kaya’y ipinapakain niya ito sa kanyang _____. Maya – maya’y nagkasakit si Kaloy. Sinubukan niyang uminom ng gamut ngunit hindi siya gumagaling. Pumunta siya sa ospital at na binisita ang kanyang doctor na si _____. Sinabi ng kanyang doktor na kailangan na nya maospital kasi masyadong malala na ang karamdaman niya. Pinayuhan si Kaloy ng doktor na _____ siya ng espesyal na gamot sabay sa pagkain ng _____ at _____. Nagalit si Kaloy. Pero, dahil naawa na si Kaloy sa sarili niya napilitan siyang kumain ng gulay at prutas. Nagkaroon na siya ng _____ sa gulay at prutas. Gumagaling na ang pakiramdam ni Kaloy. _____ si Kaloy sa doktor at nakalabas na siya sa ospital. Pag – uwi ni Kaloy palagi na siyang kumakain ng gulay at prutas. Hanggang ngayon hindi na siya nagkakaroon ng _____.

V. Gawaing Pantahanan

Manood ng patalastas na *Sabong Ariel* sa telebisyon. Sagutan ang mga tanong batay sa napanood na patalastas.

1. Sino ang *endorser* ng Ariel ?
2. Gaano katagal matanggan ang mantsa ?
3. Anong bahagi ng patalastas ang nakakahikayat sa iyo upang bilhin ang produktong Ariel ?
4. Bakit dapat gamitin ito ng labandera?
5. Paano mo hihikayatin ang iba upang gamitin ito ?

Banghay Aralin sa Filipino 5 Unang Markahan Pakikingig/Pagsasalita

Ikalawang Linggo

Araw 2

I. Layunin

Pag-unawa sa Napakinggan : Nabibigyang kahulugan ang tulang napakinggan sa pamamagitan ng mga kilos.

Wikang Binibigkas : Naipapahayag ang sariling opinyon o reaksiyon sa isang napakinggang balita isyu o usapan.

Pangkatutubong Layunin: Naipapahayag ang sariling opinyon tungkol laman ng balitang pangangalaga ng kalikasan.

II. Paksang Aralin

A. Paksa: Pagbigay Kahulugan ng Tulang napakinggan sa Pamamagitan ng mga kilos.

Pagpapahayag ng Sariling Opinyon o Reaksiyon sa Isang Napakinggang Balita, Isyu o Usapan.

B. Saggunian: K to 12 Gabay na Kurikulum F5PD-Ib-5; F5PS-Ia-j-1
Hiyas sa Wika 5, pp. 11 – 12, 26 – 27, 43

C. Kagamitan: Tsart, tula, larawan

D. Pagpapahalaga: **Kahalagahan ng Kalikasan**

III. A. Panimulang Gawain

1. Pagbabaybay

El Niño

Global Warming

carbon dioxide

Tag-araw

2. Balik-Aral

Bakit nagkakaroon ng El Niño?

3. Paghahawan ng balakid

Hanapin ang kahulugan ng mga salita sa Hanay A sa Hanay B.

Isulat ang titik sa patlang.

Hanay A

_____ 1. El Niño

Hanay B

isang kompuwestong kimikal na binubuo ng dalawang mga atomong *oksihero* at Isang atomong *karbono*.

_____ 2. Global Warming

ito ay matinding pagbabago ng panahon bunga ng interaksiyon ng atmospera at *Ocaen currents*.

_____ 3. Carbon Dioxide

ang pag-init ng daigdig

3. Pagganyak

Pag – usapan ang panahon sa kasalukuyan at iugnay sa aralin.
Ipakita ang larawan at talakayin.

B. Panlinang na Gawain

1. Pagganyak na Tanong

Sino si Patak – Tubig?

Ano ang ibig sabihin ng El Niño?

2. Gawain

Pagbasa ng tula “Saan nanggaling ang Ulan?” Babasahin ng guro ang tula.

Saan Nanggaling ang ulan?

*Ako, si Patak – Tubig ang sasagot niyan.
Inyong lingcod si Patak – Tubig, ako’y inyong kilalanin.
Ako ay dating water vapour na kasama ni Hangin.*

*Ako a isa sa marami, milyon an gaming bilang.
Dati kaming nasa lupa o sa dahon ng halaman.
Nadadala ni Hangin kapag mainit si Araw.
Sama – sama kami hanggang sa kaitaasan.*

*Kapag nadala kami ni Hangin, kami’y nagiging water vapor.
Nagsasama – sama, ulap na natatangay,
Kapag bumigat kami dahil sa kalamigan,
Natutunaw kami’t babagsak na patak – ulan.*

*Babalik sa lupa sa anyo ng ulan.
Ito an gaming papel dito sa sanlibutan.
Sa pagbalik sa lupa roon sa kakahuyan
Ang bahang dala naming ay naiiwasan.*

*Ngunit kapag kinalbo iyong kabundukan
Wala nang pipigil sa aming daluyan.
Kaya nawawasak ang mga palayan
Kayo ring mga tao ang may kasalanan.*

*Kung hindi nagamit ng mga halaman
Lumulubog sa lupa nang may kalalimann.
Malakas ang hatak ng init ni Araw
Watak – watak kami at hindi matunaw.*

*“El Niño” ang tawag ninyo
Sobrang init ng mundo*

*Kasalanan ninyong mga tao
Ang mga puno a kinitil ninyo*

3. Pagtatalakayan

1. Saan matatagpuan si Patak – Tubig bago naging water vapor?
2. Paano siya nagging ulap?
3. Paano nagiging ulan ang mga ulap?
4. Saan tumutuloy ang ulan kapag pumapatak sa daigdigang?
5. Bakit nagkakaroon ng madalas at malaking pagbaha ngayon?
6. Bakit nagkakaroon ngayon ng sobrang init o *El Niño*?
7. Paano kaya maiwasan ang mga kalamidad na dala ng *El Niño* at malaking pagbaha?
8. Bigyan kahulugan ang napakinggang tula sa pamamamagitan ng kilos o tinatawag na pantomime.

4. Pagsasanay

Pangkatang Gawain

Ipaparinig ng guro ang isang isyu tungkol global warming. Ang bawat pangkat ay magkakaroon ng kanya – kanyang gawain na ibibigay ng guro na nagpapakita ng iba't ibang paraan paano ipahayag ang opinyon o reaksiyon sa nasabing isyu.

Ang Global Warming

Ang global warming ay ang labis na pag-init sa daigdig. Dahil sa pag – init na ito, nababago ang panahon sa ibang panig ng daigdig. Ang tag – init at tag – ulan lamang ang mga panahon sa Pilipinas samantalang apat ang panahon sa kanluraning kontinente tulad ng Amerika at Euopa. Maramng nang nangamatay na puno sa kagubatan ng Canada, Estados Unidos, at Russia. Indikasyon ito na hindi makakayang palamigin ng ga bagong tanim na puno ang mga nabanggit na bansa. Isa pang suliraning nakita ay ang pagbagal ng agos ng Gulf Stream na siyang nagpapainit sa kanlurang Britanya. Ang pagbagal ng pag – agos ang magiging dahilan ng pagbabago at higit na malamig na winter sa Britanya.

Tinalakay na rin sa World Bank Conference sa Washington ang malaking epekto sa ekonomiya ng matinding pag – init o paglamig. Tinawag na El niño ang pagpapalit na ito ng panahon. Ayon sa mga siyentipiko, ang El niño ang mga pagkilos ng mainit na tubig mula kanluran pasilangan sa Pasipiko. Dahil dito, nababago ang direksiyon ng hangin at panahon sa mahigit na kalahating panig ng mundo. El niño ang dailan kaya may tagtuyot sa mga bansa sa Asya. Pagkatuyot ang dahilan kaya hindi napigil ang sunog sa kagubatan ng Indonesia.

Kung may tagtuyot at bagyo sa mga bansa sa Timog Amerika, maaapektuhan ang ekonomiya. Tinatayang magkakaroon ng pagbaba sa ekonomiya sa mga bansa sa Asia – Pacific at Timog Amerika sa darating na 12 hanggang 18 buwan.

*Maliwanag ang solusyon.
Maliwanag ang solusyon.*

Kailangang pigilin ang mga bansa sa paglalabas ng maraming carbon dioxide upang mailigtas ang daigdig. Pinipigil ng carbon dioxide ang paglabas ng init sa himpapawid kaya patuloy na nagpapainit ito sa mundo.

*Sanggunian: The Philippine Star
Oktubre 12, 1997*

Pangkat 1 – Pasulat at babasahin sa mga kaklase.

Pangkat 2 – Pakanta

Pangkat 3 – Parap

Pangkat 4 – Patula

Pangkat 5 – Pagguhit ng pangkatutubong pamamaraan ng pangangalaga ng kalikasan

5. Paglalahat

Ano ang ibig sabihin ng pantomime?

Paano ka makapagbigay ng opinyon o reaksiyon sa napakinggang balita, isyu o usapan?

6. Karagdagang Gawain

Makinig sa babasahing balita o isyu tungkol sa pagmimina. Maghanap ng kapareha at bumuo ng opinyon o reaksiyon. Iulat sa klase ang ginawa.

Maraming pook sa Pilipinas ang mayaman sa ginto kaya maraming Pilipino ang nagmimina rito. At kumikita naman sila. Ngunit gumagamit sila ng asoge o mercury upang matanggal ang ginto sa kinatataguan bato. Lason sa lamang dagat at tao ang asoge. Gulugod at utak ng tao ang inaatake ng asoge. Matindi ang sakit sa ulo't gulugod ang napasok ng asoge. Sa dami ng nagmimina tole – tolenadang asoge ang natitipon sa mga batis at ilog na gamit sa pagmimina ng ginto. Maiisip mo ang panganib ng asogeng ito sa mg mamamayan.

IV. Pagtatataya

Pangkatang Gawain. Gamit ang rubrics. Magparinig muli ng tula at bibigyan kahulugan sa pamamagitan ng kilos.

KALIKASAN ATING GINTONG YAMAN

Kapaligiran natin Diyos nag-alay
Ito'y mahalagang bahagi ng buhay;
Sa mundong ito, lahat magkakaugnay
Biyayang bigay, buhay binigyang kulay.
Ito ay isang magandang kayamanan
Na dapat nating pagkaingat-ingatan;
Ang pundasyon ng ating kinabukasan
Ang ating mahal na Inang Kalikasan.
Pag-unlad nasa isip ng bawat isa
Inuuna Agham at Teknolohiya
Kalikasan ay naisasantabi na
Pati na rin mga sarili nila.
Kalikasan kapag ating pinagyaman
Dulot nito'y biyaya sa sanlibutan;
Ngunit kapag ito ay pinabayaan
Hatid nito'y pinsala sa ating bayan.
Walang imposible kung magtutulungan
Tiyak pagbabago ating makakamtan;
Magkaisa gobyerno at mamamayan
Kung ito'y masira tayo'y mawawalan.

Rubrics

5 – Naipakita ng maayos at may pagkakaisa ang bawat kasapi ng pangkat.

3 – Maayos ang pagsasadula ngunit hindi lahat ay nakiisa ang kasapi ng pangkat.

1 – Di maayos ang pagsasadula at hindi nagkakaisa ang bawat kasapi ng pangkat.

V. Gawaing Pantahanan

Manood at makinig ng balita sa telebisyon at isulat ang opinyon o reaksiyon tungkol dito.

BANGHAY ARALIN SA FILIPINO 5
UNANG MARKAHAN
Pagbasa

Ikalawang Linggo

Araw 3

I. **Layunin:**

Pag-unlad ng Talasalitaan:

Naiibibigay ang kahulugan ng salitang pamilyar at di pamilyar sa pamamagitan ng pangungusap.

Pag-unawa sa Binasa :

Napagsunod-sunod ang mga pangyayari sa kwento sa tulong ng nakalarawang balangkas.

Pangkatutubong Layunin: *Napagsusunusunod ang mga pangyayari sa kwento sa tulong ng balangkas gamit ang mga halamang gamot ng mga Katutubong Dumagat Remuntado.*

II. **Paksang Aralin**

A. **Paksa:**

Pagbibigay ng Kahulugan ng Salitang Pamilyar at Di-Pamilyar sa Pamamagitan Ng Gamit sa Pangungusap.

Napagsunod-sunod ang mga Pangyayari Sa Kuwento sa Tulong ng Nakalarawang Balangkas.

Ang mga Halamang Gamot ng mga Katutubong Dumagat Remuntado

B. **Sanggunian:**

K to 12 Gabay Kurikulum, Kwento: Botika Sa Bakur an Hiyas sa Pagbasa p. 2-17
Interfaced Curriculum guide

C. **Kagamitan:**

Tsart ng Kwentong Pamimislay, tsart, larawan,

D. **Pagpapahalaga:**

Nagagamit ang espasyo sa bakuran upang taniman ng mga halamang gamot na makatutulong sa paggamot sa ibat-ibang karamdaman.

III. **Pamamaraan:**

A. **Panimulang Gawain**

1. Pagbaybay

Ipabaybay ang mga salitang ididikta ng guro

1. naaalimpungatan
2. impatso
3. maganit
4. katasin
5. ibigkis

2. Paghahawan ng balakid:

Piliin ang kahulugan ng salitang may salungguhit.

1. Naalimpungatang sumunod si Ruth sa paglabas ng kaniyang ina.
a. Inaantok b. Naiinis c. nakapikit
2. Matigas ang tiyan ni Baby. Impatso ito.
a. hindi makadumi b. hindi makaihi c. maraming hangin
3. Maganit ang ubo ni Miko.
a. malakas b. makapit c. maluwag
4. Katasin mo ang dahon ng oregano.
a. pigain b. dikdikin c. ilaga
5. Maaaring kapirasong tela ang ibigkis sa baywang ng sanggol.
a. ilagay b. ipunas c. itali

3. Balik-Aral

Ipababasa ng guro ang sanaysay. Tutukuyin ang mahahalagang kaisipang inilahad. Magbibigay ang mag-aaral ng kani-kanilang reaksiyon ayon sa binasang sanaysay.

Ang Paniniwala ng mga Katutubong Dumagat Remuntado

May mga paniniwala ang mga Katutubong Dumagat na tinatawag ng iba na pamahiin. Ito ay mga paniniwalang tinatawag ng siyensya na pamahiin kung kaya't hindi ito nabibigyan ng pansin upang paunlarin ng siyensya. Kung minsan ay nakatatawa na ang mga paniniwala. Ganoon pa man, ang mga ito ay sinusunod pa rin ng mga katutubo maging ang mga ibang Pilipino na naniniwala rito. Ilan sa mga paniniwalang ito ang sumusunod:

Ang bahay na pinagburulan ng patay ay hindi na maaaring tirhan muli upang maiwasan ang kamalasan. Ipinagbabawal ang mga buntis na gumala ng lagpas alasais ng gabi upang maiwasan ang pagkanuno. Iniiwasan ding maupo sa pintuan ang buntis. Kung papasok sa bahay ay dapat deretso ito sa loob.

3. Pagganyak:

- 3.1. ***Magpakita ng isang larawan ng mga halamang gamot na ginagamit ng mga katutubong Dumagat.***
- 3.2. Tanungin kung ano ang nakikita o masasabi nila sa larawan.
- 3.3. Isulat ang mga kasagutan at pag-usapan, iugnay sa aralin

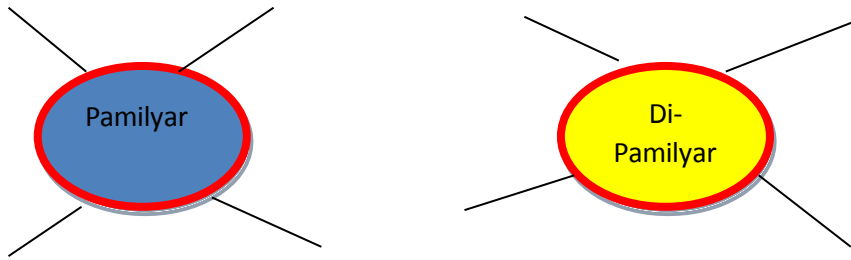
B. Panlinang na Gawain

1. Pagganyak ng Tanong

Ano ang pangunang lunas sa ating karamdaman, na maaaring makita sa ating bakuran?

2. Gawain

Gamit ang mga piling salita na pamilyar at di-pamilyar, tanungin ang mga mag-aaral at isulat ang sagot sa Semantic Web. Piliin ang mga salita sa loob ng kahon at ilagay sa Semantic Web ang Pamilyar at Di-Pamilyar.

nababagot	ipininid	nakatunggali	nalugmok
malusog	natuwa	masigla	bulagsak malupit

3. Pagtatalakayan

A. Pagsagot sa Pagganyak na Tanong

Ano ang pangunang lunas sa ating karamdaman, na maaaring makita sa ating bakuran?

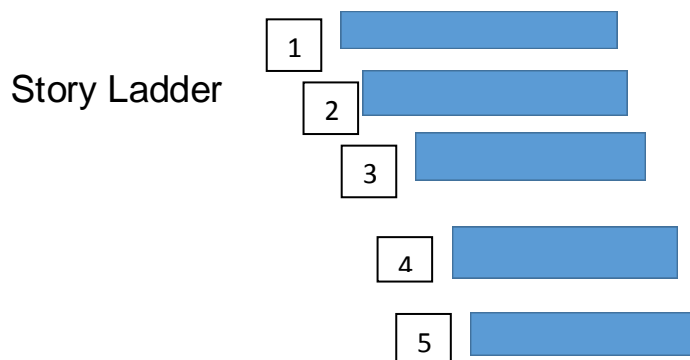
B. Pagsusuri (Isulat ang mga Tanong)

Unawain at Sagutin

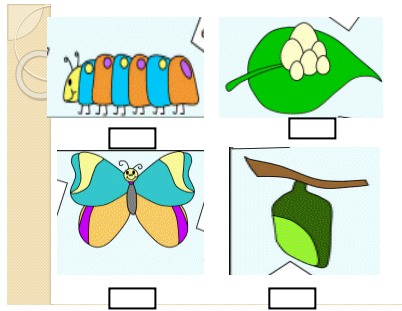
1. Bakit “Kalusugan sa Bakuran” ang pamagat ng kwento?
2. Ano ang mga herbal na gamut na tanim nina **Kaka Ester**?
3. Paano ginamot ni Nanay ang sakit ni Baby?
4. Anong pangunang lunas ang iinigay sa nilalagnat at inuubong si Miko?
5. Ano ang herbal na gamut na alam mo?
6. Bakit mabuti ang may tanim na herbal na gamut?
7. Kung malayo kayo sa botika, ano ang dapat mong itanim sa inyong bakuran?
8. Anong mga di-pamilyar na salita ang nabasa ninyo sa kwento?

C. Pagsasanay (Pangkatang Gawain)

Pangkat 1: Ayusin ang mga pangyayari ng kuwento. Gamitin ang story ladder. Isulat ang limng pinakamahalaga na pangyayari sa kuwento.

Pangkat 2: Ayusin ang larawan ng buhay ng paru-paro. Isulat ang bilang 1-4 sa kahon.

Paano mo pinagsunod-sunod ang mga larawan ?

4. Paglalahat

Tandaan:

Ang mga salitang di-pamilyar o bagong salita ay maaaring matukoy ang kahulugan kung naiuugnay ito sa sariling karanasan.

Ang kahulugan ng salita ay makukuha mo ayon sa pagkakagamit nito sa pangungusap. Ang ibang salita sa pangungusap ang magbiibigay-pahiwatig sa kahulugan ng salita.

5. Karagdagang Gawain

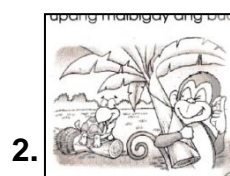
Gamit ang *drill board* isulat ang titik ng tamang kahulugan ng pamilyar at di-pamilyar na salita. Babasahin ng guro ang pangungusap at piliin ang titik ng tamang sagot.

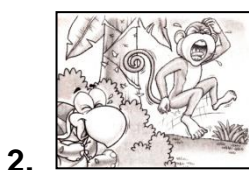
1. Naalimpungatang sumunod si Ruth sa paglabas ng kaniyang ina.
 - a. Inaantok b. naiinis c. nakapikit
2. Matigas ang tiyan ng baby. Impatso ito.
 - a. Hindi makadumi b. hindi makaihi c. maraming hangin
3. Maganit ang ubo ni Miko.
 - a. Malakas b. makapit c. maluwig
4. Katasin mo ang dahon ng oregano.
 - a. Pigain b. dikdikin c. ilaga
5. Maaaring kapisarong tela ng bigkis sa baywang ng sanggol.
 - a. Ilagay b. ipunas c. itali

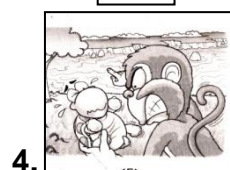
IV. Pagtataya

Panuto: Basahin ang kwento. Hango sa Kwentong Si Pagong at Si Matsing Pagsunod sunorin ang mga pangyayari sa kwento sa tulong ng nakalarawang balangkas. Lagyan ng bilang 1-5 ang bawat larawan

5.

V. Gawaing Pantahanan.

Ibigay ang kahulugan ng mga sumusunod na mga salita

1. kamiseta
2. Oregano
3. naidlip
4. nabagot
5. *Makedyepat*

Buhay sa Bakuran

*Akda ni: Mayline M. Atienza
Puray Elementary School*

**Ang pangnahing-lunas ng mga Katutubong Dumagat sa ating karamdaman,
maaring makita sa ating bakuran.**

Isang gabi, nagulantang kaming lahat sa pag-iyak ng sanggol ni Kaka Gloria. Sinabayan pa ito ng pag-ubo ng panganay ni Kaka Ringao.

“Bakit umiiyak si bosso? Kaka Gloria. May sakit ba ? sunod-sunod na tanong ni Inay.

“Naku, Ditse Loida, nakakahiya sa inyo at napukaw kayo sa pagtulog,” nahihiyang sabi ni Kaka Gloria.

“Wala iyon, pare-pareho tayong ina. Tiyak na may dinaramdam itong si bosso. Tingnan ko nga,” ani Inay sabay salat sa noo at tiyan ni bosso.

“Aba’y matigas ang tiyan, Impatso ito. May kabag siya. Hindi mo yata pinadidighay pagkatapos dumedede. Wany, kumuha ka ng dahoon ng “barbagawak” ilamas mo sa apoy, pahiran ng langis ng niyog at itapal sa tiyan ni bosso. “Opo, inay,” sagot ni Wany na agad nagtungo sa kusina.” O, ito namang anak mo Aida, maganit yata ang ubo,” baling ni Inay sa anak ni Kaka Aida.

“Epekto na iyan ng abong galing sa labas. Masama raw iyon sa baga,” sabi ni itay habang kinukuha si Miko kay Kaka Aida.

“Loida, tila may lagnat itong bata. Mainit pero ayaw pawisan ”ani ni itay.” Oo nga Aida, Saka, bakit balot na balot ito? Hindi makasisisingaw ang init. Baka tumirik ang mata. Kumuha ka ng dahoon ng hawili o alugbati, haplasan ng langis bago itapal sa noo.

Itinapal ni inay ang dahon ng hawili na hinaplasan ng langis at binihisan niya ng kamiseta. Sinuutan ng padyama. Pinainom din niya si Miko ng mainit na tsa na may kalamansi.

“Ano bang dahon iyan at napakalapad?” tanong ni Kaka Gloria habang tinitingnan ang paghahati ni Inay sa malapad na dahon.

“Dahong Pansahog sa nganga. Mahusay itong magbigay-init. Sinisipsip nito ang lamig at hangin ng katawan. Pakiabot mo nga iyang langis ng niyog at isang bigkis ng sanggol ,” sagot ni Inay habang itinatapal ang mainit-init na dahong may langis sa tiyan ng sanggol. Binigkisan niya ang sanggol upang huwag malaglag ang dahon.

“Wany, tapos naba ang ipinainit mo ? “ tanong ni Inay.

“Ito napo at nalagyan ko na ng langis ng niyog,”sagot ko naman.

“Alam na alam na ni Wany ang gagawin niya, Ditse.” Nakatawang sabi ni Kaka Aida.

“Gamot nila iyan pagmay sipon at ubo. O, Aida pakitaas mo ang kamiseta ni Miko at ilalagay ko ito sa likod niya.”

“Ditse, medyo nagpapawis na si Miko,” puna ni Kaka Aida.

“Mabisa iyang hawili. Kapag mataas na mataas ang lagnat, ang dahon ng hawili ang itatapal sa noo. Sabay punasan ng malamigna tubig ang katawan.

“Oo, kapag natanggal na iyan, wala nang lamig. May nakuha ka bang dahon ng oregano?” tanong kay itay na umiinom noon ng tsaa.

“Oo , pinainitan na ni Ruth. Iyon, piniga na yata, “sagot ni itay.

“Napiga ko na po, Inay. Pinalagyan po ni Totoy nang kaunting asukal dahil baka hindi raw magustuhan ni Miko, “ sabi ko naman.

“Di ba puwede rin iyon, Inay? Kapag umiinom ako ng katas ng oregano, nilalagyan ko po ng asukal , “pangangatuwiran ni Totoy.

Napangiti na lamang ang tumatangong si Inay. Alam niyang masama ang lasa ng oregano kaya pinalalagyan niya ng kaunting asukal.

Nang mapainom ng oregano si Miko ay nakatulog na ito.

“Aba’y umaga na ngayon. Di almusal na rin ,” nagtatawang biro ni itay.

“Diko , mahusay palang manggagamot si Ditse Loida ,” ani Kaka Gloria.

“Pangunang-lunas lamang iyan.Kung hindi makuha ng dahon-dahon, bukas ay dadalhin sa doktor , “ sagot ni itay.

“Napakapalad ng iyong bakuran, Diko, “ sabi ni Kaka Aida. Nabibigyan ng lunas ang mga simpleng karamdaman. Nagbibigay din ito ng buhay sa mga mahihirap at malalayo ang ospital.

“Kailangan iyang herbal na gamot. Wala nang halo ay libre pa. Kaya matuto rin kayong magtanim-tanim, “ payo ni itay.

“Ano-ano po ba ang dahong puwedeng ipanggagamot?” tanong ni Kaka Aida.

“Ang dahon ng oregano at ampalaya kapag kinatas ay mahusay pampalabas ng plema pati ang sahog ng nganga. Mahusay din sa paghigop ng lamig sa katawan. Mahusay sa sipon at ubo iyan. Ang dahon ng mangga at alagaw ay mahusay rin sa sipon. Kung sa pagtatae naman, ang dahon ng kaymito at bayabas ay napakahusay na pangmumog ang nilagang dahon ng bayabas na may asin. Panlinis din iyan sa sugat. Kung hindi ka naman mapaihi, maglaga ka ng dahon ng banaba , at epektibo talaga iyan. Sa masakit ang ulo , itapal mo ang niligis na dahon ng oregano.”

“Lahat po ba iyan ay nasa bakuran ninyo, Diko ?”

“Oo, kaya kapag biglaang –sakit may makukuha kaagad.

“Kailangan nga palang may mga tanim tayong herbal . Napakamahal ngayon ng mga gamut,” sabi ni Kaka Aida.

BANGHAY ARALIN SA FILIPINO 5
UNANG MARKAHAN
Pagsasalita

Ikalawang Linggo

Araw 4

I. Layunin:

Pag-unawa sa Napakinggan: Naiuugnay ang sariling karanasan sa napakinggang teksto.
Gramatika: Nagagamit nang wasto ang mga pangngalan at panghalip sa pagtatalakay tungkol sa sarili, sa mga tao, hayop, lugar, bagay at pangyayari sa paligid

Pangkatutubong Layunin: Nasasabi ang mga pangngalan at panghalip mula sa kuwento ni "Si Bodo"

II. A. Paksang Aralin : Paguugnay ng sariling karanasan sa napakinggang teksto.

Paggamit nang wasto ng mga pangngalan at panghalip sa pagtatalakay tungkol sa sarili, sa mga tao, hayop, lugar, bagay at pangyayari sa paligid.

B. Sanggunian: K to 12 Gabay Pangkurikulum, F5WG-Ia-e-2 , F5PN-Ia-e-2

(Tula: Pagpapakilala ko sa Sarili)

<https://www.facebook.com/LapisNgTulala.SMP/posts/269128986521973>

C. Kagamitan: tsart, salamin, activity kard

D. Pagpapahalaga:

Napapahalagahan ang sariling pag-uugali at iginagalang ang pag –uugali ng iba.

IV. A. Panimulang Gawain

1. Pagbabaybay:

Babasahin ng guro ang salitang babaybayin ng mga mag-aaral

1. katahimikan
2. kapayapaan
3. inuurungan
4. kalungkutan
5. makasalanan

2. Balik-Aral:

Pagsunod-sunorin ang mga Pangyayari sa Kwento: Basahin ang isang maikling kwento na ibibigay ng guro, pagkatapos ay lagyan ng bilang ang mga guhit ayon sa pagkakasunod-sunod ng mga pangyayari base sa Botika sa Bakuran

3. Pagganya

B. Panlinang na Gawain

1. Pagganyak ng Tanong

Sa paanong paraan mo lubusan makikilala ang iyong sarili sa pamagitan ng paharap sa salamin ?

2. Gawain

Basahin ang maikling Kuwento ni Bodo na Akda ni G. Mayline M. Atienza, pansinin ang mga salitang may kulay.

Si Bodo

Akda ni: Mayline M. Atienza

Sabado ng umaga, maagang nagising si **Bodo**. Wala silang pasok noon kaya inisip niyang mangisda para sa kanilang agahan. Magandang sikat ng **araw** kaya't dali-dali siyang pumanhik sa **ilog** upang tignan kung maaari **siyang** makapangisda. Hindi pa **siya** nakakalapit sa **ilog** ay nakakita na **siya** ng **kamaesa**. Dahan-dahan siyang pumitas ng limang bunga nito para gawing panlason sa mga **isda** upang mabilis **siyang** makahuli.

"Itong magulang na ang **aking** pipiliin sapagkat ito'y mabisang panlason" aniya sa **kanyang** sarili. "Sabi ni itay iwasan ko raw matuluan ng katas nitong kamaesa ang **aking** kamay" bulong **niya** sa **kanyang** sarili. Kumuha din **siya** ng dahon ng **Bingabing**. Pumunta **siya** sa palananas na **bato** at buong ingat **niyang** dinikdik ang bunga ng **kamaesa** gamit ang kahoy na may kahabaan upang hindi matalsikan ang kamay o katawan ng katas ng **kamaesa**.

Sunod **niyang** inilagay ang kamaesa sa malapad na dahon ng **bingabing** gamit ang kahoy. Iwasang hawakan ang dinikdik na kamaesa. Isinalaksak **niya** ang boho sa tirahan ng palos tsaka **niya** pinatulay ang katas ng kamaesa. Maya-maya'y lumabas ang **palos** at agad **niya** itong pinana.

Masayang masaya **siya** at nakahuli **siya** ng palos na paborito ng **kanyang nanay**.

3. Pagtatalakayan

a. Pagsagot sa Pagganyak na Tanong

Sa paanong paraan mo lubusan makikilala ang iyong sarili?

b. Pagsusuri (Isulat ang mga Tanong)

1. Bakit "Si Bodo" ang pamagat ng kwento?
2. Ano ang nais ipabatid nito sa mga mambabasa?
3. Sa paanong paraan mo naipapakilala ang iyong sarili?
4. Masasabi mo bang sa unang tingin ay makikilala mo agad ang isang tao?
5. May kaibigan ka bang nakakakilala sayo ng lubusan?
6. Paano mo masasabing lubusan ka na nyang kakilala?
7. Anu-ano ang mga pangngalan at panghalip na ginamit sa kwento?

c. Pagsasanay 1

(Pangkatang Gawain)

Pangkatang Gawain

Gawain 1

Lumikha ng tula na gumagamit ng panghalip

Gawain 2

Mag-isip ng awiting may panghalip. Awitin ito ng sabay-sabay.

Gawain 3

Gumawa ng dayalogo na gumagamit ng panghalip sa bawat pag-uusap. Isadula ito.

d. Pagsasanay 2

Panuto: Piliin ang panghalip sa bawat pangungusap. Bilugan ito.

1. Nangako siyang daraan muna bago umuwi.
2. Tinapos niya ang gawaing sinimulan ko.
3. Ikaw na muna ang tumulong sa kaniya.
4. Sa akin iniutos ang mga gawaiang iyan.
5. Magsikap kayo, kung nais ninyong umasenso.
6. Hayun pala ang tuta ko sa ilalim ng puno.
7. Doon niya nakita ang nawawala niyang tuta.
8. Mainit pala riyan sa tabi ng bintana.
9. Kumain ka niyang gulay para ka lumakas.
10. Atin ang bansang ito kaya dapat nating mahalín.

4. Paglalahat

Ang **panghalip** ay ang salitang humahalili o pamalit sa ngalan o pangngalan na nagamit na sa parehong pangungusap o kasunod na pangungusap. Ang salitang *panghalip* ay nangangahulugang "panghalili" o "pamalit".

5. Karagdagang Gawain

Gamitin ng wasto ang mga panghalip sa pangungusap. Isulat ang sagot sa sagutang papel.

Bilugan ang panghalip na ginamit sa bawat pangungusap.

1. Si Ben ang matalik kong kaibigan, siya ang pinakamatalino sa aming klase.
2. Ikaw ba ay sasali sa palatuntunan na gaganapin sa lunes?
3. Sila ang aking mga kaibigan.
4. Kami ay pupunta sa luneta bukas.
5. Kayo ay inatasan na maglilinis bukas.

V. Pagtataya

Panuto: Salungguhitan ang tamang gamit ng panghalip sa pangungusap

1. Ikaw, ako, (kayong, silang, tayong) lahat ay manonood ng dula-dulaan sa makalawa.
2. Sina Mica at ang kanyang mga kaibigan ay paalis na bukas. (Kami, Tayo, Sila) ay may "outreach project" sa *Tribu ng mga Dumagat Remutado* bukas.
3. Iwan mo sa akin ang lahat na dapat gawin at (siya, kami, ako) na ang bahala ditto.
4. Dalhan sina inay at itay ng bigas. (Siya, Sila, Tayo) na ang bahalang magluto niyan.
5. (Kanila, Kami, Kanya) ang magkakamag-anak na magkakasama sa ritwalan.

VI. Gawaing Pantahanan.

Sumulat ng sariling karanasan tungkol sa iyong bakasyon. Gumamit ng pangngalan at panghalip sa pangungusap.

BANGHAY ARALIN SA FILIPINO 5

UNANG MARKAHAN

Pagbasa

Ikalawang Linggo

Araw 5

I. Layunin:

Estratehiya sa Pag-aaral:

Naitatala ang mga mahahalagang impormasyon mula sa binasang kwento.

F5EP-Ib-10

Pangkatutubong Layunin: Naitatala ang mga mahahalagang impormasyon mula sa kuwentong pinanggalingan ng Panunublang.

II. A. Paksang Aralin : Pagtatala Ng Mga Mahahalagang Impormasyon mula sa binasang kwento.

B. Sanggunian: K to 12 Gabay Pangkurikulum, F5EP-Ib-10
Hiyas sa Pagbasa 5 pp.18-20 , pp 192-193

C. Kagamitan: tsart ng sanaysay, activity card, mga larawan

D. Pagpapahalaga:

Pagpapanatili ng Kalinisan ng Kapaligiran at Paggamit ng wasto ng mga Likas na Yaman

III. Pamamaraan

A. Panimulang Gawain

1. Pagbabaybay:

Babasahin ng guro ang salitang babaybayin.

1. epidemya
2. teknolohiya
3. pangingisda
4. ilog
5. pana

2. Paghahawan ng Balakid

Ilagay sa patlang ang kahulugan ng sumusunod na salita. Hanapin ito sa *loop word*.

- _____ 1. sakit na kumakalat/nakakahawa at nakamamatay
- _____ 2. - pagsulong at paglapat ng mga kasangkapan, makina, kagamitan at proseso upang tumulong sa paglunas ng mga suliranin ng tao.
- _____ 3. pagresiklo ng mga bagay na patapon na ngunit maaring magamit pa, gamit ang malikhaing kaisipan
- _____ 4. ito ay paraan ng panghuli ng isda
- _____ 5. isang kagamitan ng mga katutubong Dumagat upang makapanghuli ng isda

pangingisda

pana

recycle

epidemya

teknolohiya

3. Balik-Aral

Halaw sa tula na tinalakay kahapon. Bilugan ang salitang panghalip sa bawat saknong.

Ako pala yung tipo ng tao
Na tahimik at walang kibo.
Hindi nabibingi sa katahimikan,
Pagkat sa akin ito'y kapayapaan.

Kung ako'y iyong titignan,
Malakas at matapang,
Siga at walang inuurungan
Ang iyong makikita.

4. Pagganyak:

Sa anong paraan mo papapanatiling malinis at maayos ang ilog?

B. Panlinang na Gawain

1. Pagganyak ng Tanong

Bakit ito pinamagatang “Walang Aksayang Teknolohiya”

2. Gawain

Basahin ang sanaysay na may pinamagatang “Walang Aksayang Teknolohiya” pp.18- 20.

3. Pagtatalakayan

Pagsagot sa Pagganyak na Tanong

Bakit ito pinamagatang “Walang Aksayang Teknolohiya”

Pagsusuri (Isulat ang mga Tanong)

Unawain at Sagutin

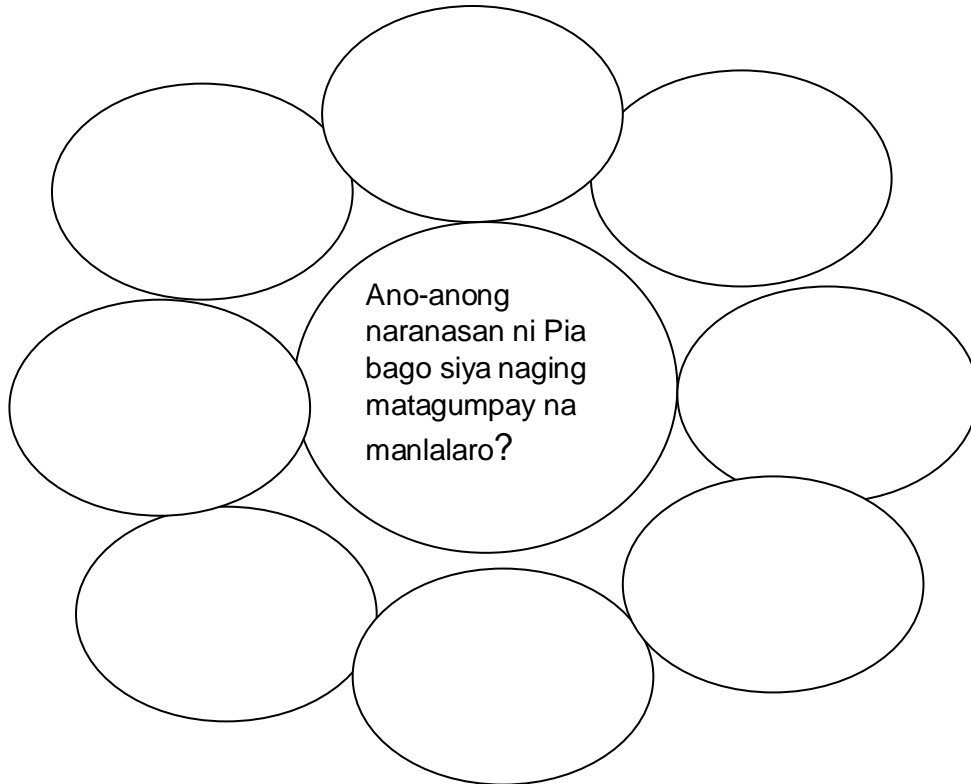
1. Ano ang ibig sabihin ng walang aksayang teknolohiya?
2. Ano ba ang ibig sabihin ng walang aksayang teknolohiya ?
3. Paano ito magagawa ng mga Pilipino?
4. Bukod sa mga nabanggit na, paano pa maisasagawa ang walang aksayang teknolohiya?
5. Bukod sa nakatitipid, ano pang kabutihan ang dulot nito?
6. Anong mahahalagang impormasyon tungkol sa binasang sanaysay, “ Walang Aksayang Teknolohiya ? Itala ito.

D. Pagsasanay (Pangkatang Gawain)

Gawain 1

Itala ang mahahalagang impormasyon gamit ang concept Map. Gamitin ang pamatnubay na tanong na nasa gitna.

Concept Map

Gawain 2

Panuto : Isulat sa kahon ang mga karangalan na nakamit ni Pia Adelle Reyes kasama taon kung kalian niya nakuha ang karangalan.

Gawain 3

Panuto : Magbigay ng mga bansang napuntahan na ni Pia. Isulat ito sa parihaba.

--

4.Paglalahat

Nakahahango ng mga tiyak na impormasyon mula sa isang tiyak na teksto o sanggunian. Ang pagkuha ng tala ay isa sa mahalagang salalayan ng mahusay na pananaliksik.

5. Karagdagang Gawain

Panuto : Basahin mabuti ang maikling kuwento Itala ang mahahalagang impormasyon gamit ang pamatnubay na mga tanong.

Ang Kamaesa

Isinulat ni: G. Mayline M. Atienza

Isinalaysay ni: Gupad Marilyn B. Vertudez

Noong unang panahon may isang matandang si Ambang Celeno na ang nakasanayang tawag sa kanya ay Ambang Gotom na sa kanyang pagmamasid habang nasa pondohan ay niyang walang kahit na anong uri ng isda ang nabubuhay sa isang parte ng ilog na kung tawagin ay lalim samantalang isang banda na nalalaglagan ng iba't-ibang bunga ng kahoy ay maraming lamang ilog katulad ng isda, biya, palos, hipon, susuwe at iba pa.

Nilapitan niya ang nasabing lalim upang ito'y alamin kung bakit walang kahit anong uri ng isda. Napansin niya na may nalalaglag na bunga na kung tawagin ay kamaesa. Napagtanto niya na ito ay maaaring lason sa mga isda. Sinubukan niya ito sa pamamagitan ng pagdikdik ng bunga sa palanas na bato. Pagkatapos inilagay niya ang nadikdik na bunga ng kamaesa sa dahon ng bingabing saka ito dinala sa ilog. Isinalaksak niya ang boho sa mababaw na parte ng ilog tsaka niya pinadaloy ang katas ng kamaesa sa boho. Mayamaya'y namuti ang katas at bumula. Pagkalipas ng ilang sandali nagkiyawkiyaw ang mga isda at nagsitabi sa gilid. Dito na nila kinuha ang mga ito at isinugba sa apoy pagkatapos ipinakain sa aso. Noong nakitang hindi namatay ang aso saka na nila ito ginawa muli. Dito nadiskubre ng mga ninunong Dumagat ang bunga ng kamaesa bilang pangpahilo ng isda.

IV.Pagtataya

Panuto: Basahin muli ang kwentong “Ang Kamaesa “ Sagutan ang sumusunod na tanong.

1. Sino ang nakadiskubre ng kamaesa na panghilo ng isda?
2. Paano niya nadiskubre ang halamang Kamaesa?
3. Ano ang naisip niya upang mapatunayan ang kanyang hinala?
4. Ano ang wakas ng sanaysay ?
5. Paano nahuhuli ang isda sa ilog ?

V.Gawaing Pantahanan

Panuto : Balikan uli ang pagbabasa ng kwentong “Si Maki Nilya at si Kom Pyuter sagutan ang sumusunod na tanong sa kwaderno.

1. Sa iyong palagay , paano makatutulong ang kompyuter sa iyong pag-aaral ?
2. Kung magkakaroon ka ng kompyuter, paano o ito mapapangalagaan.

Sa anong paraan mo papapanatiling malinis at maayos ang kapaligiran?

Walang Aksayang Teknolohiya (Sanaysay)

May silbi bawat bagay na likha ng Maykapal. Nasa ating mga kamay ang pagtitipid at pagpapayaman nito.

Lagi nating nababasa ang panawagang, “ Iligtas ang Kapaligiran.” At mapipilitan kang magmasid sa iyong paligid. Mapapansin mong ibang-iba na ang lugar ninyo. Ang dating malinis na ilog ay tapunan ngayon ng basura. Nangangamoy ang nabubulok na basura sa mga kanto at ang mga nasa loob ng bahay. Kapag umulan, ito ay basurang babalik na dala ng baha. At ano ang dala nito pagbalik ? Epidemya, sakit na nakahahawa at nakamamatay. Sino ang dapat sisihin ? Tayo ring mga naninirahan na siyang pinanggalingan ng basura. O , huwag na tayong magturuan. Tanggapin nating hindi makakayang lutasing mag-isa ng pamahalaan ang lahat ng suliranin ng bayan. Ang dapat isipin ng bawat isa ay kung paano makatutulong upang malutas ang problema. Alalahanin nating ang kapintasan ng isang lugar ay kapintasan ng buong bayan.

Magagawang lunasan ang suliraning ito. Matatalino ang mga Pilipino, malilinis at malilikhain. Bakit hindi natin isipin kung paano magagawa ang walang aksayang teknolohiya ? Maruunong ang mga Pilipino. Ang kailangan lamang ay magkaisa at magtulungan. Tama na ang sumbatan at sisihin. Tayo nang magbagumbuhay !

Ito’y isang panawagan sa balanang minamahal
Halinang iligtas ang kapaligiran
Mga dumi sa paligid ng itinapong bagay
Ating ihiwalay sa di-natutunaw.

May basurang natutunaw
at may di-natutunaw
Natutunaw na basura’y pampataba sa halaman.

At nire-recycle naman mga di-natutunaw
Naipagbibili pa’t napagkakakitaan
Polusyon sa hangin ay maiiwasan
Kung magtatanim ng mga halaman.

Walumpu’t pitong bahagdan
ng mga pollutant
Nalilinis ng halamang
nasa loob ng bahay.

Mga basurang papel,
plastic, at botelya
Ipunin nang maayos

at nang magamit pa.
Maipagbibili rin
ang diyaryo at garapa
At matataniman
iyang mga lata.

Iyang mga papel at sirang bombilya
Nagagawang palamuti sa murang halaga.

Ang iba'y laruang mabibili sa bangketa
Nayari sa papel, barnis at pintura.

Paggamit ng tubig ay bawas-bawasan
Mga sirang gripo ayusin, palitan
Pagdidilig sa tanghali sana ay iwasan
Mga bukas na fire-hydrant
gawan agad ng paraan.

Kaya bago magtapon isiping mabuti sana
Iyang pagtitipid mabuting pagpapahalaga
Uunladang buhay paligid ay lilinis pa.